

Kap 53 : ”Nina Eldh”

Tarras-Wahlberg avgick den 1 oktober 2004 som informationschef, som det synes som en konsekvens av Brunei-skandalen, och ersattes av presschefen Anne-Christine Jernberg (1955-) närmast från dramaten. Hon fortsatte som hovmarskalk med uppgiften särskild rådgivare i kommunikationsfrågor och samordnare av CGs och Silvias talskrivning. Ny presschef blev informatören Nina Eldh (1946-). Jernberg led dock sedan en tid av multipel skleros varför Nina Eldh tog över som informationschef den 1 januari 2006. (En alternativ förklaring till avgången är att det förelåg en konflikt mellan Tarras-Wahlberg och Silvia, det fanns rykten om en sådan redan innan Brunei.¹ Kanske hade hon blivit för omskriven.)

Nina Eldh kom närmast från Sony Ericsson. För ovanlighetens skull hade man anlitat ett rekryteringsföretag. Hon var inte rojalist men som svensk industritjänsteman var hon lojal mot sin arbetsgivare. Bakgrunden var en fil kand på Göteborgs universitet bestående av litteraturhistoria, konsthistoria, engelska och informationsteknik. Under studierna var hon engagerad i fredsrörelsen. Därefter arbetade hon som invandrarlärare och som informatör vid Göteborgs spårvägar, Nordiska ministerrådet, Consafe, SAS, Nokia, Ericsson och Sony Ericsson. ”Grunden för en bra informatör anser jag vara att man kan företagets verksamhet. Tillgängligheten och tydligheten är också två gyllene regler. ... Rak kommunikation, klara besked, öppen diskussion och när beslutet väl är fattat är man lojal med det och följer den överenskomna linjen.”² Detta låter visserligen rekorderligt men man får inte glömma att en informatör är en person som säljer information & även sysslar med varumärkesbyggande och krishantering. Gränsen mellan information, pr-verksamhet, reklam, lobbning, marknadsföring, journalistik och desinformation är dessutom inte helt solklar. Nina Eldh brukade för säkerhets skull avrunda sina bedyranden med ”Det är sanningen och jag säger alltid sanningen.”³ Kanske det. Några särskilda befogenheter hade hon i alla fall inte:

Resumé har varit i kontakt med personer som har varit delaktiga i hovets rekrytering av en ny informationschef. Instruktionerna från hovet till elitrekryteringsfirman Micaël Berglund Executive Search har varit tydliga. Hovet vill inte ha någon offensiv och strategiskt tänkande pr-person.

– Därför kan man inte förvänta sig att mediebilderna kommer att bli bättre, säger en person till Resumé.

Enligt uppgifter till Resumé är kontakten mellan kungen och de närmaste medarbetarna inte speciellt utvecklad. Man vågar helt enkelt inte ge kungen råd i mediefrågor.

– Kungen vill inte bli instruerad i pr-frågor. Jag uppfattar det som svårt att vara rådgivare till kungen eftersom han inte vill ha några råd i mediefrågor, säger en person som har haft insyn i processen. I hovets informationspolicy, som Resumé har tagit del av, står det tydligt att personalen ska besvara mediernas frågor. Men det står inget om att de aktivt ska driva frågor. Därför spänner tjänsten som hovets informationschef över många områden. Å ena sidan ska man förbereda uttalanden till internationella medier vid statsbesök, å andra sidan ska man kommentera kronprinsessans smyckesval i Svensk damtidning.

¹ Stephan Mehr. Leve Drottningen! Kungariket, kärleken och pressen. Drottning Silvia säger sitt. Månadsjournalen, december 1993:12.

² Lena Katarina Svanberg. Nina Eldh. I: Rubiner & (o)slipade diamanter. Norberg, 2007.

³ Johan T Lindwall. Victoria – Prinsessan privat. Månpoeket, 2010.

I rekryteringsarbetet har de heller inte ställt krav på att klara hovets framtida utmaningar:

– Frågan om det ökade stödet för en republik bland riksdagsledamöter togs inte ens upp. Det väljer man i stället att blunda för, i stället för att se hur man aktivt kan påverka bilden av monarkin, säger samma person som anser att hovets framtida pr-arbete äventyras. För hovets tillträdande spinndoktor, Nina Eldh, blir det således en utmaning att axla Elisabeth Tarras-Wahlbergs mantel.⁴

Under 2008 rapporterades om ett antal konflikter på informationsavdelningen och flera personer slutade. Även Tarras-Wahlberg slutade. Det tycks ha rört sig om en maktkamp och ett generationsskifte. Den 1 januari 2011 slutade även Nina Eldh och efterträddes av Bertil Ternert närmast från SAS men med en militär bakgrund. Ternert avslöjade att han (liksom alla tidigare informationsansvariga) uppmanats få pressen att skriva mer om kungahusets ordinarie verksamhet.

*

2007 under Nina Eldh fungerade hovets informationsavdelning så här:

Kungen leder [planerings]mötet [kl 10 varje tisdag].

– Mediefrågor är alltid en punkt på dagordningen. Bland annat går vi igenom intervjufrågningar. Blir det ett ja, bokar vi tid och förbereder intervjuerna. Säger kungen nej blir det inget, berättar Nina Eldh.

– Vi får in cirka 250 skriftliga intervjufrågningar per år, i första hand till kungen och drottningen. När jag började här resonerade jag med kungaparet om hur vi skulle hantera just intervjuer. Jag föreslog att jag skulle sovra och välja ut de förfrågningar som jag anser är lämpliga. Nej, sa de. Vi vill se allting.

– De har ett stort medieintresse, läser många tidningar och följer vad som skrivs och sägs. Vi brukar ofta diskutera innehållet i rapporteringen och varför det blir som det blir. En gång i halvåret ungefär har pressavdelningen lite längre policydiskussioner. När Journalisten i våras bad om en intervju med hovets informationschef om arbetet vid informationsavdelningen, var det inte hon utan kungen som till slut avgjorde om det skulle bli någon eller inte.

...

– När jag tidigare arbetat som press- och informationschef har jag till VDar och andra alltid sagt att vi har den press vi förtjänar. Kan inte en VD tala om vad en viss verksamhet eller affär går ut på utan att det blir fel i tidningen, är det minst lika mycket VDns och informationschefens fel som tidningens. Så är det inte riktigt med kungafamiljen. Jag tycker inte alltid att familjen förtjänar det som det skrivs om den.

Varje dag får hovets informationsavdelning en mejlad rapport om det som skrivits om kungahuset i svenska medier under det senaste dygnet, framför allt på nätet. Tidigare prenumererade hovet också på en klipptjänst från Observer, men tyckte att den blev för dyr.

– Vi har de stora svenska dags- kvälls- och veckotidningarna samt utländska tidningar som Financial Times och The Economist och klipper själva ut och arkiverar det vi tycker är intressant. Varje vecka gör vi en speciell sammanställning över vad som publicerats, som bland annat skickas till kungens och drottningens kontor, säger Nina Eldh.

⁴ Claes de Faire. PR: Kungen vill inte ha pr. Resumé, 2005-10-13.

– I sammanställningen ingår inte skvallertidningarna. Vi har dem här och sparar dem, men inte mer. Vi söker det seriösa i rapporteringen, nyhetsartiklar och reportage men också debattartiklar, kolumner och kåserier. Det skrivs faktiskt intressanta artiklar om kungaparet. Allt är inte skvaller och spekulationer.

...

Nina Eldh berättar att hon regelbundet träffar chefredaktörer och andra journalister för att diskutera bevakningen av kungahuset. Det är möten som antingen hålls på slottet eller på respektive redaktion.

– Ibland är det de som tar kontakt, ibland är det vi. Det brukar vara några möten per år.

* Vilka journalister träffar ni?

– Det vill jag inte gå in på.

* Är kungen inblandad i kontakten med tidningarna?

– Det förekommer. Men det är inte så att någon kallas upp till slottet och får en utskällning för vad hon eller han har publicerat. Mötena är framför allt till för att vi ska förstå varandras sätt att arbeta.

Liknande träffar har hållits under flera år.

...

* Vilka medier är bojkottade av hovet?

– Vi bojkottar ingen. Varför skulle vi göra det? Däremot ger kungen och drottningen inga intervjuer till skvallertidningar. Vi vill att intervjuerna ska handla om kungaparets arbete. Det är klart att vi väljer de medier som tar de här frågorna seriöst, säger Nina Eldh.⁵

Och 2010 inför kronprinsessan Victorias bröllop:

Jämfört med situationen när kungen och drottningen gifte sig 1976 har det mesta förändrats. Nina Eldh ser en explosion av antalet mediekkanaler. Och ett krav på uppdatering dygnet runt.

– Vi känner inte längre de reportrar som arbetar med våra frågor. De är så många. Har hovet svårt att hålla koll?

– Vi försöker lägga örat mot rälsten och hänga med. Vi får klipp levererade elektroniskt två gånger per dag. Att följa allt i de sociala medierna är omöjligt. Vi utökar ständigt kapaciteten på vår webbplats, ändå håller den inte alltid. När vi la ut nyheten om att förlovningen var bruten gick den ner. Som alltid vid stora händelser hade vi garderat med att först informera TT. Så nyheten kom ändå ut snabbt. Vad vill medierna veta?

– Alla vill intervjua kronprinsess-paret. Vi har haft hundra förfrågningar. Det skulle inte fungera att säga ja till alla. Det blir två intervjuer i tryckta medier. En intervju i en regionaltidning och en i en storstadstidning. TV4 sänder just nu en dokumentär där kronprinsessan intervjuas, radion ska sända en liksom SVT, en dokumentär av Olle Häger.

– Också intresset för kungahuset i allmänhet ökar i samband med bröllopet, säger Nina Eldh. Vi svarar på många frågor om historien, kulturarvet och statsskicket. Slotten har rekordmånga besökare.

Hur mycket styr de kungliga kontakten med medierna?

– Varje vecka har hovets ledningsgrupp, där jag är med, ett möte med kungaparet. De är mycket intresserade och vill få en föredragning om varje förfrågan. Vare sig den

⁵ Mikael Bergling. I kungens tjänst. Journalisten, 2007-09-25.

kommer från Tomelilla frimärksklubb eller BBC. På senare tid har det varit trettio ärenden på varje veckomöte.⁶

Detta med att CG och Silvia inte längre känner de reportrar som intervjuar dem har uppenbarligen påverkat rapporteringen till det sämre. De reportage på senare år som haft en personlig prägel har gjorts av f d anställda på informationsavdelningen som pensionerade Vecko Journalen-journalisten Barbro Hultman.

Inga detaljer är kända om vad som avhandlades på mötena mellan CG och veckopressen. Det tycks framförallt ha gällt pressbevakningen av barnen. CG kallade inför Victorias skolstart till sig chefredaktörerna för de större tidningarna och bad dem lämna barnen i fred till dess de blev myndiga. Så kom det också att bli. Liknande möten hölls inför Victorias myndighetsdag, Yale-studier och bröllop. CG skall då ha vädjat om ”största möjliga saklighet”. Uppenbarligen ville han undvika den typ av skrivelser som Diana Spencer och Sarah Ferguson fått utstå. Några garantier fick han inte men pressbevakningen av Victoria har varit mycket hovsam.⁷ Detta verkar ju ett brott mot pressfriheten men har aldrig gått till tryckfrihetsmål. Veckopressen är beroende av sina hovkontakter och tar ogärna konflikter.

Det finns även uppgifter om att kvällstidningarnas redaktörer blivit uppkallade till slottet och utskällda av CG personligen för olika inslag. Särskilt vanligt kan det inte ha varit. Det jag hittat är att chefredaktör Mattias Hansson, satirtidningen Z, 1993 fick en inbjudan från CG att diskutera pressetik på hans tjänsterum på slottet. Någon utskällning var det inte frågan om men det kändes som lite av en ”tyst diplomatisk upprumpning”.⁸ Upprumpning=risbastu. Orsaken tycks ha varit ett bildmontage av en gravid Victoria i underkläder. Vanligare är att ”kungens advokatbyrå” skickar protestbrev – det har skett t ex till gaysajten Sylvester.se för deras skrivelser om prins Carl Philip – och att Elisabeth Tarras-Wahlberg ringer upp Aftonbladet, Svensk Damtidning m fl tidningar och protesterar mot olika artiklar. Det finns en tradition av självcensur och det cirkulerar många rykten om vad som inte trycks.

⁶ Lasse Granstrand. Presschefen. Dagens Nyheter, 2010-05-16, s 17.

⁷ Monica Wadsted. En gnagande oro. Svensk Damtidning, 1994:4.

⁸ Karl-Johan Bytner. ”Jag fick en upprumpning i Östra Valvet.” Resumé, 2010-11-04.